

ΜΑΣ ΤΗΝ ΕΧΟΥΝΕ ΣΤΗΜΕΝΗ

[την παγίδα]

Αναθεώρηση της 14 Ιανουαρίου 2012

Στημένη

ΑΠΟ ΤΟΝ ΙΣΤΟΧΩΡΟ

ΤΟ ΒΗΜΑ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ ΜΑΣ

www.stougiannidis.gr

© ΑΡΗΣ ΣΤΟΥΓΙΑΝΝΙΔΗΣ
aris@stougiannidis.gr

Εισαγωγή

Οι σελίδες αυτές αφορούν μια ειδική σημασία του ρηματος στηνω. Αυτή που χρησιμοποιείται στη φράση «μας τη στήσανε» ή «μας τήν έχουν στημένη».

Καποιο δηθεν ευκολως εννοουμενο παραλειπεται. Προκειται για τήν «παγίδα».

Οι παγίδες στήνονται. Ακομα και για πραγματα που δεν στήνονται χρησιμοποιουν το ρημα στηνω πχ «μας στήσαν καρτέρι».

Παγίδα

Η αρχαία παγίς ή πάγη απο το πήγνυμι απο οπου βγαίνει και το **παγος** (μεγάλος βράχος, το **ριζιμιο χαρακι** των Κρητων) πρβλ. Αρειος παγος, παγάκια, παγωνία.

Η παγίδα είναι τεχνουργημα ή στρατηγική ενεργεια με σκοπο την ακινητοποιηση και κατοπιν την αιχμαλωσια του θηραματος ή αντιπαλου. Συνηθες χαρακτηριστικο της παγιδας είναι ο δόλος δηλ. η αποκρυψη του σκοπου του πραγματος, της παγιδας ωστε το θυμα **να πεσει στην παγίδα**.

Εγκυκλοπαιδικα

Το ρ. Παγώνω ή παγιώνω σημαίνει σταθεροποιώ ακινητοποιώ.
Οποιος πεφτει σε παγίδα ακινητοποιείται.

Καρτερι

(το): ουσιαστικο απο το το απαρεμφατο καρτερείν (πρβλ. Το φαγειν, το φιλειν, που εγιναν φαϊ, φιλι).

Σημαίνει **ενεδρα**. Απο την απαιτουμενη υπομονή (**καρτερια**) που απαιτειται να έχουν οι ενεδρευοντες μεχρι να περασει το ανυποπτο θυμα.

[Άλλες μεθοδοι](#) για την αιφνιδιαστική συλληψη θηραματος είναι οι παγίδες, τα σκανδαλα, οι ιξοι (κν ξόβεργες<ιξοβεργες). Ολα απαιτουν μια προετοιμασια (στήσιμο) απο πλευρας του θηρευτη.

Συνώνυμα: ενεδρα, παγάνα, παγανιά <απο το παγίς < πήγνυμι

Παρομοια η [βιγλα](#) και το ρ. βιγλιζω, ο βιγλατορας, ο φυλακας οπου καταδοκει στο **ημεροβιγλι** και παρατηρει για αποτροπη ενδεχομενης επιθεσης. Απο το It, Vigilare < Lat. Vifgile = ετοιμος, εξυπνος, γεναιος. Οι Ιταλοι λενε ακομα Sig. vigile τους αστυφύλακες.

κάρτα

Λεξη τις αρχαιας ελληνικης με πολλες σημασιες:

1. Πολύ
2. Βεβαιως, πραγματι
3. Περισσοτερο, προσετι, ετι μαλλον
4. Ο ικανος, ο εχων την δυνατοτητα, καρτερός έναίρειν: ικανος να φονευει, ο σκοτώστρας.
5. τὰ καρτερώτατα: τα δυνατότερα, (Σοφοκλης).
6. καρτερικός, ανεκτικός, πεισμών (Ξενοφων), (Πλάτων). Συνηθες «μάχη καρτερά» στον Ηροδοτο και τον Θουκυδιδη.

(πρβλ. κράτος) ¹

καρτερώ

νεωτ. Απο το καρτερός

Ομοσημα: τα ρηματα υπομενω, περιμενω, καραδοκω, ελοχευω, ενεδρευω

Καρτερία

Η ιδιοτητα του καρτερού (κν. καρτερικού) υπομονετικου η ή αντοχή ή υπομονή

Απο το αρχαιο **καρτερός** ή **κάρτος** = κρατερός

ΚΑΡΤΕΡΙΑ (πλοιο)

Η Καρτερία ήταν το πρώτο ατμοκίνητο πολεμικό πλοίο στην ιστορία, το οποίο χρησιμοποιήθηκε σε πολεμικές επιχειρήσεις. Ναυπηγήθηκε το 1825, σε αγγλικό ναυπηγείο, για λογαριασμό του ναυτικού των Ελλήνων επαναστατών, κατά την Επανάσταση του 1821. Κατασκευάστηκε από το ναυπηγείο του Greenland Dock (South), στο Rotherhithe του Λονδίνου.[1] Ήταν το μόνο από τα έξι τέτοια πλοία που παραγγέλθηκαν από τον πλοίαρχο Φρανκ Χέιστινγκς (Φραγκίσκο Α. Αστιγγα), πρώην αξιωματικό του βρετανικού Βασιλικού Ναυτικού στην υπηρεσία της ελληνικής επαναστατικής κυβέρνησης. Η παραγγελία χρηματοδοτήθηκε από το Φιλλεληνικό Κομιτάτο του Λονδίνου.

¹ Σχολιο: Καμια φορα και το **κρατος** **στήνει παγιδες** πχ. δηλώστε τους ημιυπαίθριους. Τους δηλώνεις και τσαακ σε φορολογει γιατι εχεις μεγάλη ακινητη περιουσια.

Υπό τις εντολές του Χέιστινγκς, η Καρτερία γρήγορα κέρδισε τη φήμη επίφοβου πολεμικού πλοίου. Μεταξύ των άλλων επιτυχημένων πολεμικών ενεργειών της, περιλαμβάνεται η επίδρομή στο λιμάνι της Ιτέας, στον Κορινθιακό Κόλπο, στις 17 ή 18 Σεπτεμβρίου 1827 (παλιό ημερολόγιο), κατά την οποία ανατίναξε ή βύθισε 4 οθωμανικά πλοία.

Ακουσα το εξης ιστορικο ανεκδοτο: Όταν τα Παραλια του Ποντου

βομβαρδιζονταν απο τους Ρωσους στον Ρωσοτουρκικο πολεμο μια γρια και ο γιος της ειχαν χωθει σε ενα ορυγμα. Οι βομβες βροχη. Ρωτάει η μάνα «Ε νε παι ντο εν; ντο εν;». (τι είναι;). Ο γιος δεν μπορεί να διακρινει μεσα στους καπνους και λεει «καρτερία μανα, καρτερία!» Δηλ. κανε υπομονη μανα. Ωχ! Τωρα πα έρθεν το «ΚΑΡΤΕΡΙΑ», πα εχάθμεν. Δηλ. τωρα μας χτυπανε και οι Ελληνες με το ΚΑΡΤΕΡΙΑ παιει χαθηκαμε!

Παροιμια

Καλλιο πεντε και στο χέρι παρα δεκα και καρτερει[ν]

Ποιηση

Διονυσιος Σολωμος – Υμνος στην Ελευθερια

Κι' **ακαρτέρει** κι ακαρτερει
φιλελευθερη λαλιά
το 'να εκτυπαε τ'αλλο χερι
απο την απελπισιά

Αριστοτελης Βαλαωριτης - **Ο Σαμουηλ**

Καλογερε τι **καρτερεις** κλεισμενος μες το Κουγκι;
Πεντε νοματοι σομειναν - κ' εκεινοι λαβωμενοι!

Τραγουδια με στιχους:

Του Λευτέρη Παπαδόπουλου - Αντάρτισσα καρδιά μου

Αντάρτισσα καρδιά μου
σε ξαγματώσανε
Σου στήσανε **καρτέρι**
και σε ματώσανε

Του Νικου Γκατσου -Στου κόσμου την ανηφοριά
Στου κόσμου την ανηφοριά
μου στήσανε **καρτέρι**
κι ήταν ο φίλος πυρκαγιά
ο αδερφός μαχαίρι.

Του Βαγγελη Παπαζογλου - **Κουβέντες στη φυλακή**
Ένα βραδάκι βρε παιδιά μας στήσανε **καρτέρι**
και μας περικυκλώσανε μέσα στου Μιαουνιέρη.

Συνθετο

Εγκαρτερηση

Ειδη παγιδων

Δια σκανδάλου

Μια μεγαλη πετρα στηνεται ορθια (αυτη ειναι η **πετρα του σκανδάλου**).
Ενα ξυλο στηριζει την πετρα για να μην πεσει αυτο ειναι το σκανδαλον
Το ξυλο προδενεται ενα κομματι κρεατος ή οτι δηποτε αλλο θελει το
υποψήφιο θυμα να αρπαξει. Αυτο ειναι ο **δόλος** ή το **δολωμα**.

Λειτουργια:μολις το θυμα αρπαξει το δολωμα η **πετρα του σκανδάλου**
πεφτει και τον πλακωνει.

Αυτος ο πρωτογονος τροπος παγιδευσης εκανε να χρησιμοποιοιειται
παντου το ρημα στηνω προκειμενου για παγιδες.

Ορυγμα

Μεθοδος των κυνηγων. Ανοιγουν ενα μεγαλο λακο τον σκεπαζουν με
λεπτα κλαδια και φυλλα. Τοποθετουν επανω στα φυλλα το δολωμα.
Μολις το ζώο παει να φάει το δολωμα πεφτει μεσα στο λακο. Η μεθοδος
προουσιαζει το πλεονεκτημα οτι το ζωο συλλαμβανεται ζωντανο. Βλ.
Παροιμια **1**

Τεχνουργήματα

παγίδα

Κυρίως για ποντικούς. Όταν προτιθέμεθα να συλλαβούμε ζωντανό το ζώο (τι να το κάνουμε;) Το δολωμά τυράκι.

φάκα

Κυρίως για ποντικούς. Όταν δεν προτιθέμεθα να συλλαβούμε ζωντανό το ζώο. Το δολωμά είναι τυρί αν και αποτελεί μύθο πως τα ποντικά αρεσκονται ιδιαίτερα στο τυρί. Ελκυνονται περισσότερο από την μυρωδιά παρά από την γεύση.

Ξυλόκατα (γάτα από ξύλο) αφού η γάτα είναι η κύρια μέθοδος για την σύλληψη

ποντικών. Βλ. Πιαστηκε σαν ποντικός στη φάκα

Καπαντζα

Τουρκ. karanca μικρή παγίδα για πουλιά

Ξοβεργα

Ιξόβεργα: Παγίδα για να πάσουμε ζωντανά πουλιά. Αποτελείται από μια βέργα με κολλώδες υλικό. Ετυμολογείται από το **ιξός**: φυτό, παράσιτο της δρυός (βελανιδιάς) που παράγει μια κολλώδη ουσία, και το **βεργα**: ραβδος. Ακουστική παρανοήση: το Ι της Ιξοβεργας το καταλαβαν ως αρθρο: η ξοβεργα.

Σκάνδαλο

παγίδα για θηράμα ή ενεδρά για έναν εχθρό,

Στην Καινή Διαθήκη : μεταφορικά προσκομματα, μπλοκαρισμα, αδίκημα,

Στην ομιλουμένη σκάνδαλο αφορμή για σχολία και αποκαλυψη ατασθαλιών, καταχρήσεων, δωροδοκιων, διαχειριστικων ανωμαλιων (οικονομικα σκανδαλα)

Παρανομίες ή παραβάσεις στη συναφή ερωτικών σχέσεων, καταχρηση σε ασελγία, σεξουαλικη παρενοχληση, μοιχεια κλπ (ερωτικα σκανδαλα).

(πρβλ. Στρος Καν)

Τα σκανδαλα της Καινης Διαθηκης

Matthew 13:41

ἀποστελεῖ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ, καὶ συλλέξουσιν ἐκ τῆς βασιλείας αὐτοῦ πάντα τὰ **σκάνδαλα** καὶ τοὺς ποιῶντας τὴν ἀνομίαν,

Κατα Ματθαῖον 18:7

οὐαὶ τῷ κόσμῳ ἀπὸ τῶν **σκανδάλων**· ἀνάγκη γὰρ ἐλθεῖν τὰ **σκάνδαλα**, πλὴν οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ δι' οὗ τὸ **σκάνδαλον** ἔρχεται.

Κατα Λουκᾶν 17:1 (Manuscript Comparator) (Audio: WH 1 WH 2 Byz)

Εἶπεν δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, Ἀνένδεκτόν ἐστιν τοῦ τὰ **σκάνδαλα** μὴ ἐλθεῖν, πλὴν οὐαὶ δι' οὗ ἔρχεται·

Πρὸς Ρωμσίους 16:20

Matthew 16:23

ὁ δὲ στραφεὶς εἶπεν τῷ Πέτρῳ, **Ὑπαγε ὀπίσω μου, Σατανᾶ· σκάνδαλον** εἶ ἐμοῦ, ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ θεοῦ ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων.

Romans 11:9

καὶ Δαυὶδ λέγει,

Γενηθήτω ἡ τράπεζα αὐτῶν εἰς παγίδα καὶ εἰς θήραν καὶ εἰς σκάνδαλον καὶ εἰς ἀνταπόδομα αὐτοῖς,

Romans 14:13

Μηκέτι οὖν ἀλλήλους κρίνωμεν· ἀλλὰ τοῦτο κρίνατε μᾶλλον, τὸ μὴ τιθέναι πρόσκομμα τῷ ἀδελφῷ ἢ σκάνδαλον.

Στηνω

Ρημα απο το αρχαιο **ιστημι**

Σημασιες:

- α) ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ: στήνω, υψώνω, παρατάσσω, αναχαιτίζω, εμποδίζω, συγκρίνω,
- β) ΜΕΣΟ: τοποθετώ, στηνω χάρη του εαυτου μου.
- γ) ΠΑΘΗΤΙΚΟ: τοποθετούμαι απο καποιον,
- δ) ΑΜΕΤΑΒΑΤΟ: ισταμαι=στεκομαι / (μεταφορ.) μενω σταθερος.

Συνθετα Ρηματα

άνιστημι=ξεσηκώνω, εξεγείρω
 άνισταμαι=εξεγείρομαι, σηκώνομαι για να επιτεθώ
 άφίστημι=απομακρύνω
 αφίσταμαι=απομακρύνομαι, αποστατώ
 διίστημι=διαχωρίζω, απομακρύνω
 διίσταμαι=απομακρύνομαι, διαφωνώ πρβλ. διστάμενες αποψεις
 ένιστημι=τοποθετώ, αρχίζω
 ενίσταμαι=παίρνω μέρος κάπου, αντιστέκομαι, αντιλέγω πρβλ. ενστασεις
 έξανίστημι=κάνω κάποιον να σηκωθεί από τη θέση του, διώχνω, ερημώνω
 έξανίσταμαι=σηκώνομαι, απέρχομαι, ερημώνομαι
 έξιίστημι=κάνω κάποιον να παραφρονήσει
 έξιίσταμαι=αλλάζω Θέση ή γνώμη, απορώ πρβλ. εκκλ. απορώ και εξισταμαι
 καθίστημι=φέρνω σε κάποιον τόπο, διορίζω, τοποθετώ
 καθίσταμαι=εγκαθίσταμαι, γίνομαι, διορίζομαι πρβλ. κατέστη ακυρον, κατέστη εις την βασιλειαν Αρταξερξης.
 μεθίστημι=μεταβάλλω, μεταθέτω
 μεθίσταμαι=εξορίζομαι, πεθαίνω «Μελλοντος Συμεωνος που παροντος αιώνος μεθιστασθαι» και ο μετάστας=ο μακαριτης.
 προΐστημι θέτω ή εκλέγω κάποιον ως αρχηγό, προβάλλω (δικαιολογία)
 προΐσταμαι=τοποθετούμαι επικεφαλής «της διαδικασιας προισταται Πρωτοδικης»
 προσίστημι=φέρνω κοντά
 προσίσταμαι=προς+ισταμαι: στέκομαι κοντα, προσβάλλω
 συνίστημι=συνδυάζω, ενώνω . πχ. «Η εργασία συνίσταται στα εξης ... »
 συνίσταμαι=συμπλέκομαι, ενώνομαι, συμμαχώ
 ύφίστημι=τοποθετώ αποκάτω κρυφά, προτείνω, νομίζω

υφίσταμαι υποτάσσομαι, δέχομαι επίθεση και την αντιμετώπιζω.

Παράγωγα

Απο το ιστημι ενδεικτικά παραθετώ τα:

Ιστος

Κατάρτι (βλ. Βιβλίο μου «... και ριξτο στο γιαλο»)
 Προβλ. Α. Ραγκαβη Διονύσου πλους
 ... και τον ιστον του Τυρρηνων
 εκοσμει επισείων.

Αλλα και αργαλειός
 τήν δ' ἐγὼ οὐ λύσω: πρίν μιν καὶ γῆρας ἔπεισιν
 ἡμετέρῳ ἐνὶ οἴκῳ ἐν Ἄργεϊ τηλόθι πάτρης
ἰστόν ἐποικομένην καὶ ἐμόν λέχος ἀντιώσαν:
 ἀλλ' ἴθι μή μ' ἐρέθιζε σαώτερος ὥς κε νέηαι.

Ομηρου -Ιλιάς Ραψ. Α. στ. 29-32

Ιστιον

Πανι πλοιου

Στυλοβάτης

Η βάση στύλου, το υποβαθρο. Μεταφορικά αυτός που υποστηρίζει ενθερμα κατι.

Στυλίτης: Ασκητής που μονάζει πάνω σε ένα στύλο.

Στυλογράφος > Στυλό

Στύλος

Επιμηκες στερεο σωμα που ισταμενο κατακορυφα υποστηριζει στέγη η χρησιμευει για να ανατησουμε κατι πανω σε αυτο.

Μεταφορικά:Ενθερμος υποστηρικτής. Προβλ. «στυλος γεγονας ορθοδοξίας»

Συνώνυμα στήλη, κιων, ιστός

Σταυρός

Απο το σταυρός το λατινικο Stavros, stauro , re-stauro (ανα-στυλωνωμαι)
 > Γαλλ. restaurant> ρεστοραν> εστιατοριο , προβλ. να φάμε κατι να **στυλωθούμε**. Restauration = αναστύλωση.

Στυλ > Στυλιστας, Στυλιζαρισμενος

Στημων > Στημόνι

σταμενο

Ισύνον ή ισχυρο νομισμα του Βυζαντίου

Προβλ. πτωχοπροδρομικο

Απλώνω εις το περσίκιν μου, γυρευω το πουγκίν μου,
δια **στάμενον** το ψηλαφώ, κι' αυτό γέμει χαρτία.

Ο σόλιδος (ή αλλιώς ιστάμενο, ή στάμενο)

Σε πληρη αντιθεση με την σημερινη εκφραση «τρεχοντος μηνος» ηταν η εκφραση που χρησιμοποιουσαν οι αρχαιοι για τις δέκα πρωτες ημέρες του μηνα. Τις ονόμαζαν πχ. 1η, 2η, 3η, κλπ. **ισταμένου** ή αρχομένου Πυανεψιώνος.

προισταμενος

Ο «επι κεφαλης» των ααρχαίων, ο «κατ'επάνω» των βυζαντινων.

υφιστάμενος

καθεστώς

Το λατινικο status (Status quo ante)

Κατεστημενο

Η κυρίαρχος ταξη.

η σταμνα

(αρχ. σταμνος)

ο **ιστάμενος** αμφορεας. Αυτος που στεκεται ορθιος. Οι αμφορεις για τήν μεταφορά κρασιου δια θαλασης κατεληγαν σε μυτη.

Παροιμιες

1. Ο ορυσσων βοθρον εις αυτον εμπεσειται και ο ιστων παγιδα εν αυτη αλλώσεται
2. Οποιος σκαβει τον λακο του αλλουνου πεφτει ο ιδιος μεσα
3. Πιαστηκε σαν ποντικος στη φακα
4. Καλος ο αγιασμος, αλλα να παρετε και μια φάκα. Αναλογο του αρχ. «Συν Αθηνά και χειρα κινει».

Φρασεις

Του την ειχανε στημενη
Του στήσανε καρτερι